

Žaža, Stanislav; Brandner, Aleš

Wyraz i zdanie w językach słowiańskich

Opera Slavica. 1997, vol. 7, iss. 2, pp. 48-51

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116418>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

V sekci C (věnované otázkám překladu a jazykové komunikaci) byly nejprve vyslechnuty referáty vztahující se k problematice jazykových kontaktů. **I. Michalkina** a **T. Soltanovskaja** (Moskva) pohovořily o zaměření krátkodobých kurzů odborné ruštiny, jejichž cílem je, aby jejich absolventi v relativně krátké době se tímto jazykem dorozuměli. O specifických podmínkách fungování ruštiny v zahraničních naftových společnostech referovala **G. Usejnova** (Baku). S metodami, které mohou zefektivnit výuku komerční ruštině, seznámila přítomné **Z. Zelenická** (Nitra). O velké variabilitě v představě slov jako pojmu v řečové praxi promluvila **K. Lepilové** (Ostrava).

Následující referáty řešily okruh tlumočnických problémů. O kritériích hodnocení překladu hovořil **M. Hrdlička** (Praha). **D. Žváček** (Olomouc) se ve svém referátu zabýval otázkami překladatelských postupů z hlediska obligatornosti a fakultativnosti jejich lingvistické složky. Se zkušenostmi z překládání náboženské literatury se podělila **Z. Vychodilová** (Olomouc). O překládání pojmů terminologického charakteru mluvila **J. Stiessová** (Praha). **I. Čeňková** (Praha) seznámila přítomné s uplatněním v praxi absolventů oboru překladatelství a tlumočnictví. Sociolingvistickou problematiku teorie tlumočení rozebrala **M. Csiriková** (Praha).

O aktuálnosti přednesených referátů svědčila bohatá diskuse. V závěrečném plenárním zasedání konstatovali předsedající všech tří sekcí, že vystoupení měla velmi dobrou odbornou úroveň a vyznačovala se snahou o řešení problematiky bakalářského studia komerční a průvodcovské ruštiny. Vzhledem k aktuálnosti tohoto typu studia a rostoucímu zájmu o něj bylo vyjádřeno přání uspořádat v příštím roce další, v pořadí již pátou konferenci.

Aleš Brandner

Wyraz i zdanie w językach słowiańskich

Ve dnech 21.-22. listopadu 1996 uspořádal Institut slovanské filologie univerzity ve Vratislavi již třetí mezinárodní vědeckou konferenci pod názvem *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich (opis, konfrontacja, przekład)*. Účelem zasedání, kterého se zúčastnili kromě domácích odborníků též rusisté a slavisté z Ruska, Ukrajiny, Běloruska, Srbska a České republiky, byla výměna názorů mezi lingvisty, kteří pracují v oblasti jazykovědné rusistiky a slavistiky.

Plenární zasedání prvního dne zahájila vedoucí katedry slovanských jazyků Institutu slovanské filologie prof. dr. L. Pisarek. Přivítala všechny účastníky konference a ocenila, že jde o reprezentanty různých slovanských jazyků. Za vedení Filologické fakulty uvítala shromážděné jazykovědce její děkanka prof. dr. D. Gabrielska. Přítomen byl též ředitel institutu prof. dr. T. Klimowicz, který mj. poděkoval Polské rusistické společnosti za spoluorganizování a finanční podporu konference.

Dopolední zasedání prvního dne probíhalo v plénu. Byly vyslechnuty čtyři referáty. Jako první vystoupil představitel hostitelské univerzity **A. Furdal** (Vratislav), který se v obsáhlém referátu dotkl otázek historie a současného stavu jazyků ve východní Evropě. O tom, co bylo příčinou toho, že jazykové systémy ruštiny a češtiny se od sebe vzdálily, pohovořil **S. Žaža** (Brno). **A. Terzić** (Bělehrad) poukázal na synonymičnost slovních spojení s bezpředložkovým genitivem v ruštině a srbštině. O tendencích v jazyce současného ukrajinského tisku se zmínila **O. Serbenska** (Lvov).

Odpolední jednání probíhalo v sekcích, které pokračovalo i dopoledne příštího dne.

V sekci *A*, věnované převážně lexikologii, tvoření slov a terminologii, bylo vyslechnuto 14 referátů. **V. Lejčik** (Slupsk) poukázal na četné lexikálně sémantické shody mezi polskými a ruskými výrazy. Neologismům v současné ruštině se věnovala **B. Konopielko** (Vratislav). O způsobech obohacování slovní zásoby ruštiny během jejího historického vývoje promluvil **V. Mjakišev** (Krakov). **A. Bolek** (Krakov) provedla rozbor textu ze XVI. stol. a na příkladech ilustrovala lexikální a gramatickou synonymii vybraných výrazů. Otázku pojmenování jako termínu popsal na materiálu ukrajinského jazyka **B. Mychajlyšyn** (Lvov). Způsoby tvoření mineralogických termínů v ruštině rozebrala ve svém vystoupení **M. Jasińska-Okulewicz** (Vratislav). Ortoepickým otázkám v současné ruštině věnovala svůj referát **U. Patocka** (Gdaňsk). Problematika jazykové normy na pozadí historických změn v mluvnickém systému ruštiny byla předmětem zájmu **A. Brandnera** (Brno). O lexikální a slovtvorné konvergenci mezi polštinou a východoslovanskými jazyky pohovořil **A. Bartoszewicz** (Olštýn). **Z. Kasprzyšyn** (Lvov) poukázala ve svém vystoupení na tvoření substantiv v současné ukrajinštině. Otázkami lexikálně sémantickými v současné ruštině se zabývala **T. Kosmeda** (Lvov). **A. Lawrinienko** (Řešov) se zmínila ve svém referátu o potížích při etymologickém výzkumu slov. S lexikálně stylistickým rozбором povídky L. N. Tolstého *Смерть Ивана Ильича* seznámila přítomné **V. Havrjušenko** (Lodž).

A. Ginter (Lodž) podala lexikální rozbor polského překladu povídky V. Nebo-kova *Лолита*.

Jednání sekce *B* bylo věnováno problematice syntaktické, sémantické a stylistické. Celkem bylo v této sekci předneseno rovněž 14 příspěvků, tematicky různorodých, z nichž některé měly zaměření obecněji teoretické, jiné se podrobněji zabývaly otázkami spíše dílčího charakteru. Tak **A. Zahnitko** (Doněck) věnoval pozornost typologii sémanticko-syntaktických vztahů, jak je referent postuluje rovněž ve své nejnovější publikaci *Український синтаксис* (Київ 1996). **L. Pisarek** (Vratislav) se zamýšlela nad problematikou větných modelů ve vztahu k teorii řečových aktů (srov. její publikaci *Речевые действия и их реализация в русском языке в сопоставлении с польским – экспрессивы*, Wrocław 1995). Uplatnění aktuálního členění výpovědi v souvětí a aspekty studia komunikativní výpovědní funkce v ruském souvětí byly tématem referátu **V. Abašinové** (Lvov). Aktuální problematikou současného publicistického stylu se obíraly tři referentky, a to **M. Doroszkiewicz** (Vratislav), **L. Sjameška** (Minsk) a **N. Stankevič** (Lvov). Do oblasti stylistiky směřoval i referát **L. Popovičové** (Bělehrad) o navazovacích kontakto- vých výrazech v epistolárním diskurzu. Zčásti analogická tematika byla předmětem zájmu **M. Fedosjuka** (Bydhošť) a **M. Sarnowského** (Vratislav). Prvního z nich zaujala sémantická stránka substantiv vyjadřujících řečovou činnost ve vztahu k teorii žánrů, druhého pak problematika jevů negativní komunikace v porovnávacím aspektu polsko-ruském. Ve společném referátě se **A. Skrzy- piec** a **W. Wysoczański** (Vratislav) zabývali vztahem explicitnosti/implicit- nosti konstrukcí vyjadřujících srovnání ke stupni metaforizace výrazu. K oblas- ti vyjadřování objektových vztahů směřovaly referáty **Z. Czapičové** (Řešov) o objektové funkci infinitivu v polštině a v ruštině a **V. Mozhunova** (Krakov) o úloze přímého předmětu ve stavbě věty (na materiálu polštiny a ukrajinštiny). Adverbiální vztahy byly pak obsahem vystoupení **Cz. Lachury** (Opole), který pojednal o způsobech vyjadřování časových momentů v polštině a v ruštině, dále **D. Chudykové** (Řešov), jež zkoumala možnost kombinace kvantitativních příslovčí s jinými, a **D. Derebecké-Skorlupy** (Vratislav), která analyzovala vyjádření pozitivní a negativní kauzality v ruštině a polštině.

Všechny referáty v obou sekcích přinesly zajímavé postřehy a byly důka- zem fundovaného a seriózního přístupu vystupujících lingvistů k probírané tematicke.

V závěrečném plenárním zasedání konstatovala předsedající shromáždění prof. L. Pisarek, že všechna vystoupení měla velmi dobrou úroveň a řešila důležité a aktuální otázky jazykovědné rusistiky a slavistiky.

*Stanislav Žaža
Aleš Brandner*

Профессору Виталию Михайловичу Маркову – 70

В марте этого года отмечает юбилей замечательный Ученый, лингвист, автор значительных работ в области современного и исторического языкознания, Учитель и удивительный Человек – Виталий Михайлович Марков.

Родился он 29 марта 1927 г. в Казани, в 1949 году закончил Казанский университет. Работал учителем средней школы, был ассистентом, доцентом, а затем профессором и заведующим кафедры русского языка Казанского университета. В разные годы работал в Барнаульском и Горьковском университетах. В 1967–1968 гг. был профессором факультета российской филологии Вроцлавского университета (Польша). С 1974 г. был заведующим кафедры русского языка Удмуртского университета, в течение ряда лет являлся деканом филологического факультета этого университета. С 1995 года В. М. Марков – профессор кафедры истории русского языка Казанского университета.

Значительны и широко известны как в России, так и за рубежом результаты исследований В. М. Маркова, проводимые по разным фундаментальным направлениям современной лингвистики: по истории письма, по языку древнерусских памятников, по исторической фонетике русского языка, по исторической морфологии, по историческому и современному словообразованию, лексикологии, стилистике и т. д. Трудami ученого заложены основы исторического словообразования, впервые определена сущность «грамматической лексикологии» как особой историко-лингвистической дисциплины. В. М. Марков – автор более 100 значительных научных трудов, автор оригинальных гипотез и открытий в области истории русского письма, звуковой и морфологической систем: он установил причины утраты редуцированных гласных в русском языке,